

И. Арабаев атындагы КМУ жана Ж. Баласагын атындагы КУУне караштуу Д 13.23.675 диссертациялык кеңештин эксперти п.и.д., профессор Н.О. Мааткеримовдун 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн даярдалган Мариябүбү Анарбекованын «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу» темадагы диссертацияна жазган

Корутундусу

Эксперт изденүүчү М.Анарбекова тарабынан берилген «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу» деген темадагы диссертациясын карап чыгып төмөндөгүдөй чечимге келди:

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.

Сунуш кылынган кандидаттык диссертация диссертациялык кеңештин профилине туура келет.

Иште 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистигинин паспортуна толугу менен жооп берүүчү орто мектепте физика предмети боюнча окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштурууга компетенттүү мугалимдерди даярдоонун мазмунун аныктоо жана ал процессти ишке ашыруунун технологияларын иштеп чыгуу боюнча изилдөө жүргүзүлөт.

2. Иштин максаты катары орто мектепте физика предмети боюнча окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштурууга компетенттүү мугалимдерди даярдоонун мазмунун аныктоо жана ал процессти ишке ашыруунун технологияларын иштеп чыгуу. Педагогикалык ЖОЖдун практикасына киргизүүнүн жолдорун сунуш кылуу.

Изилдөөнүн максатына жетүү үчүн төмөнкү милдеттер коюлду:

1. Кыргыз Республикасында физика мугалимдерин даярдоонун абалын жана алардын класстан тышкаркы иштерди уюштурууга зарыл болгон компетенттүүлүктөрүнүн системасынын мазмунун изилдөө.

2. Физика боюнча өткөрүлүүчү класстан тышкаркы иштердин системасынын элементтерин аныктоо жана алардын учурдун талабына туура келген мазмунун тактоо, толуктоо.

3. Болочок физика мугалимдеринин окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштуруу боюнча компетенттүүлүктөрүн калыптандырууга

арналган атайын курсту, окуу материалдарын, окутуу жана үйрөтүү технологияларын түзүү, аларды жогорку окуу жайлардын практикасына киргизүүнүн жолдорун белгилөө.

4. Аталган проблема боюнча даярдалган илимий-методикалык көрсөтмөлөрдүн эффективдүүлүгүн текшерүү максатында педагогикалык эксперимент жүргүзүү жана анын жыйынтыктарын талдоо.

Диссертанттын коюулган милдеттерине ылайык изилдөөчүлүк иштерин адекваттуу этаптарга бөлүштүргөн, орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштердин бирдиктүү системасын аныктап түзүүгө аракеттенген, болгон мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу менен студенттерге арналган атайын курстун окуу материалдарын топтогон.

Диссертациянын изилдөө объектиси - ЖОЖдордо физика мугалимдерин даярдоодо азыркы убакытта мезгил талаптарына ылайык окуучулардын класстан тышкаркы иштерине модернизацияланган материалдарды топтоп тандоого изденүүчү аракеттерин жумшады.

Диссертациянын изилдөө объектиси диссертациянын максаты менен милдеттерине толук ылайыкташтырылган.

Изилдөөгө жасалган системалык-структуралык жана мазмундук-аракеттик мамилелердин талаптарына ылайык физика боюнча класстан тышкаркы иштердин системасы менен мугалимдердин класстан тышкаркы иштерди өткөрүү боюнча компетенттүүлүктөрүнүн системасы аныкталды. Ал системалардын структуралык элементтеринин мазмуну жана ал иштерди аткаруу боюнча окутуучу менен студенттердин, ошондой эле окуучулардын иш аракеттеринин маңызы ачылып көрсөтүлдү.

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу: Өлкөбүздө 2021-2040-жылдары билим берүүнү өнүктүрүүнүн стратегиясында ЖОЖдо компетенттүү адистерди даярдоого өзгөчө көңүл бурулган. Таалим-тарбия ишиндеги жүргүзүлүп жаткан реформалар педагогикалык жогорку окуу жайларда болочок мугалимдерди кесиптик жактан даярдоонун сапатын жогорулатууну жана аларды жаңы кабыл алынган мамлекеттик стандарттын талаптарына ылайык келтирүүнү шарттоодо. Келечектеги физика мугалимдерин даярдоонун жогорку сапатына жетүү үчүн алардын кесиптик компетенттүүлүгүн, педагогикалык ишмердүүлүгүн өнүктүрүүгө, адистик жактан кесипкөйлүлүгүн калыптандырууга өбөлгө түзүүчү төмөндөгү өзгөчөлүктөрдү эске алуу зарыл. Алар физиканы окутуунун методикасы курсунун теориялык-методологиялык жана илимий-методикалык негиздери; физиканы окутуу процессинин маалыматтык-коммуникациялык жактан камсыздалышы; физика боюнча окуучулардын класстан тышкаркы окуу ишмердүүлүгүн уюштурууга өзгөчө маани берүү.

Жогоруда айтылгандардын негизинде М.Анарбекова тарабынан жүргүзүлгөн көп жылдык илимий-педагогикалык изилдөө абдан актуалдуу

жана өз убактысында физика мугалимдери үчүн керектүү деп корутундулоого болот.

3. Илимий натыйжалар. Иште педагогикалык илимдердин өнүгүшү үчүн бир кыйла мааниге ээ төмөндөгүдөй илимий негизделген жаңы теориялык натыйжалар келтирилген: Орто мектептин физика мугалиминин класстан жана мектептен тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгү система катары каралып, анын элементтеринин мазмуну аныкталды; физика боюнча класстан тышкаркы иштердин заманбап талаптарга туура келген системасы такталды; мектеп мугалимдеринин бул процессти уюштуруудагы мүнөздүү кемчиликтери аныкталып, алардын пайда болуу себептери такталып, болтурбоонун илимий-методикалык жолдору иштелип чыкты. Аталган проблема боюнча атайын курстун программасы жана мазмуну иштелип чыкты, анын адаптацияланган варианты И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана башка университеттердин окуу процессине киргизилди. Сунушталган илимий-методикалык иштер педагогикалык экспериментте текшерилди жана алынган натыйжалар талданып, жыйынтыгынын эффективдүүлүгү илимий жактан тастыкталды.

4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү. Болочок мугалимдердин орто мектепте окуучулардын физика боюнча класстан тышкаркы иштерин уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандырууга иштелип чыккан жоболор, аны ишке ашыруу технологиялары, мамлекеттик тилде жазылган окуу материалдардын үлгүлөрү, технологиялык көрсөтмөлөр, жогорку окуу жайларынын окутуучулары жана студенттер тарабынан, ошондой эле мектептеги физика мугалимдеринин кесиптик-технологиялык квалификациясын жогорулатуучулар тарабынан натыйжалуу колдонулушу менен аныкталат. Окуучулардын физика боюнча класстан тышкаркы иштерин уюштуруу методдорун, мыйзамченемдерин так өздөштүрүү, алардын коомдук кубулуштарды иликтеп билүүгө тийгизген оң таасири жана айрым атайын маалыматтарды оңой окуп үйрөнүүгө шарт түзгөндүгү менен аныкталат. Ошондой эле изилдөөнүн жыйынтыктарын орто мектептерде, гимназияларда, жалпы эле таалим-тарбия иштерин натыйжалуу өткөрүүгө түздөн түз пайдаланса болот.

5. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши: Авторефераттагы таблицалардын санын бир аз азайтыш керек, себеби диссертацияда болгон 12 таблицадан 8өө авторефератка кириптир. Мындан тышкары экөөнүн көлөмүнүн ортосунда главалардын диспропорциясы орун алыптыр:

Диссертация	Автореферат
I Гл. 55 б.	1,5 бет
II Гл. 88 б.	6,2 бет
III Гл. 31 б.	8 бет

6. Айрым мүчүлүштүктөр: Авторефераттын текстинде стилистикалык, орфографиялык, редакциялык мүчүлүштүктөр кезигет алар тиешелүү беттерде көрсөтүлдү.

7. Сунуштар: жогоруда көрсөтүлгөн кемчиликтерди жоюу жолдору беттери боюнча көрсөтүлдү. Кээде эң узун сүйлөмдөр (бир бетке чейин) кезигет, аларды кыскартыш керек.

8. Корутунду: М.Анарбекованын авторефераты менен диссертациясын карап чыгып көрсөтүлгөн кемчиликтерди изденүүчү эске алып, оңдоп жана түздөп чыккандан кийин Д 13.23.675 диссертациялык кеңештин алдында коргоого сунуштаса болот.

Эксперт: пед. ил. докт., проф.

Н.О.Мааткеримов

18.04.2024

Н.О. Мааткеримовдун
Көбүчү Башкарган

Ташкент шаары
Маматкеримов А.А.

Эксперт Н.О. Мааткеримовдун
кол ташкарган тастыктаймы
Октябрь айы катары